

“ผมคิดอย่างไร กับ SEA ไทย”

ธงชัย พรรณสวัสดิ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ

ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2564

SEA (ยุคแรกสุด) ของไทย 2546

จิตอาสา

ทำให้ สผ.

เพิ่ม “เทคโนโลยี”
ในหัวข้อพิจารณา

PN , TP ,

ว่ากันว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ก็คือ “ผู้ที่กล้าตัดสินใจ” ภายใต้ความไม่แน่นอนและบน “ข้อมูล” เท่าที่มี ซึ่งทำให้ความสามารถในการตัดสินใจของผู้นำมักจะขึ้นอยู่กับ “ข้อมูล” เป็นสำคัญ

ข้อมูลที่ถูกต้องและทันการณ์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้นำทุกยุคทุกสมัย แต่แท้จริงแล้ว การตัดสินใจยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากมาย ที่บ่งชี้ถึง “ศักยภาพของผู้นำ” โดยเฉพาะ “ปัจจัยที่ย้อนแย้งกัน” ระหว่างเรื่องต่อไปนี้

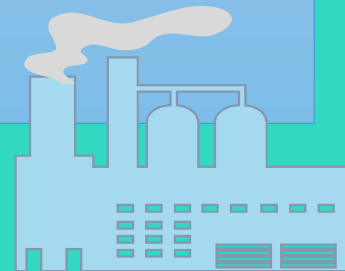
- ทฤษฎี กับ ความเป็นจริง
- วิชาการ กับ ประสบการณ์
- ศาสตร์ กับ ศิลป์
- องค์รวม กับ รายละเอียด
- เป้าหมาย กับ วิธีการ
- ถูกต้อง กับ ถูกใจ เป็นต้น

Cr. ดร.วิฑูรย์ สิมะโชคดี อดีตปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

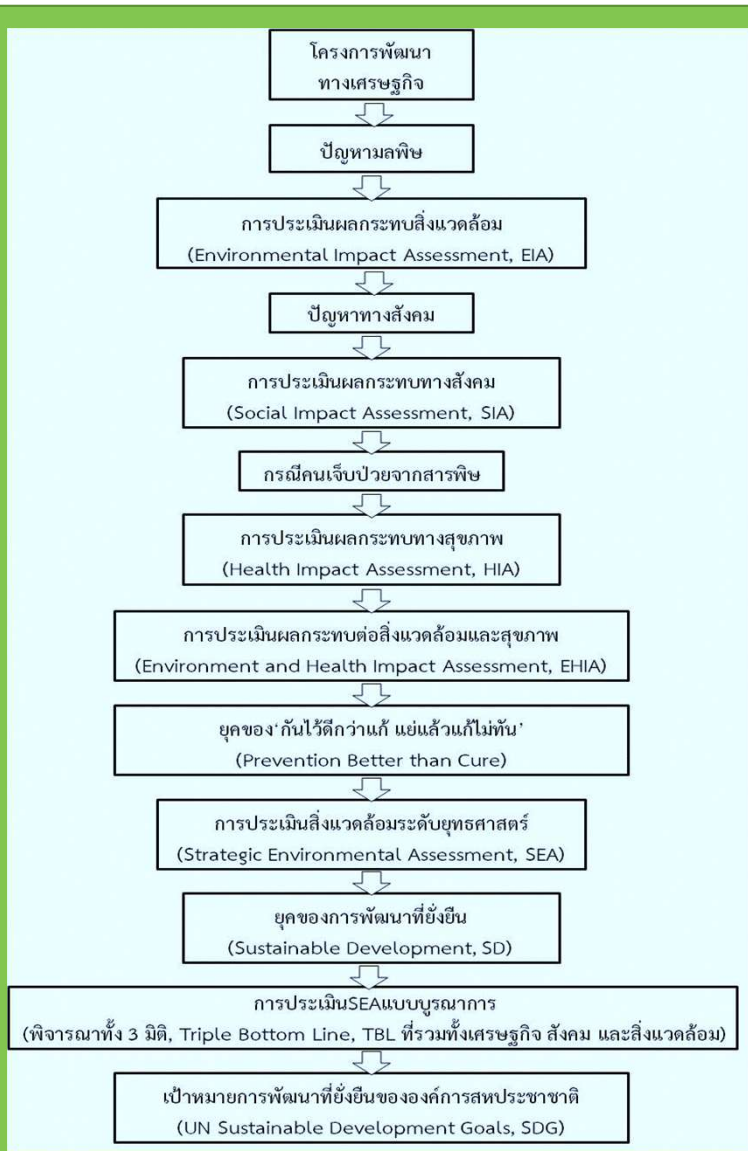
Perception Change with Time

- Cloning มนุษย์
- อุตสาหกรรม : จาก profit maximization มาเป็น EPR

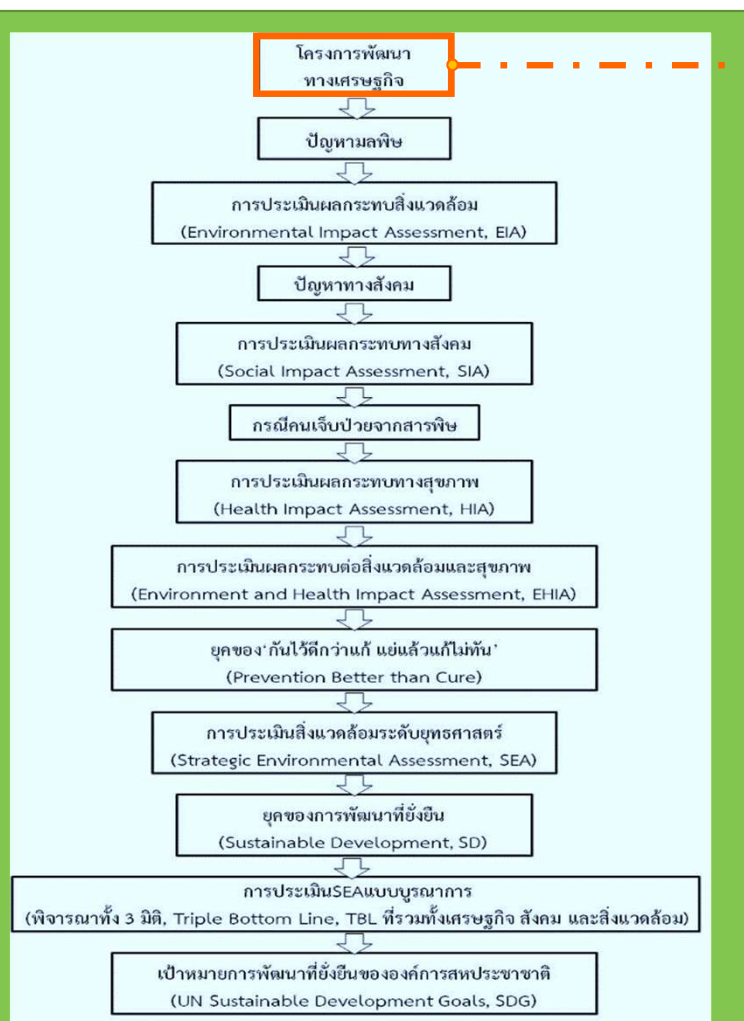

รูปที่ 1 กำหนดทิศทางการพัฒนาใหม่ (SEA)

รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG

รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

“

โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

”

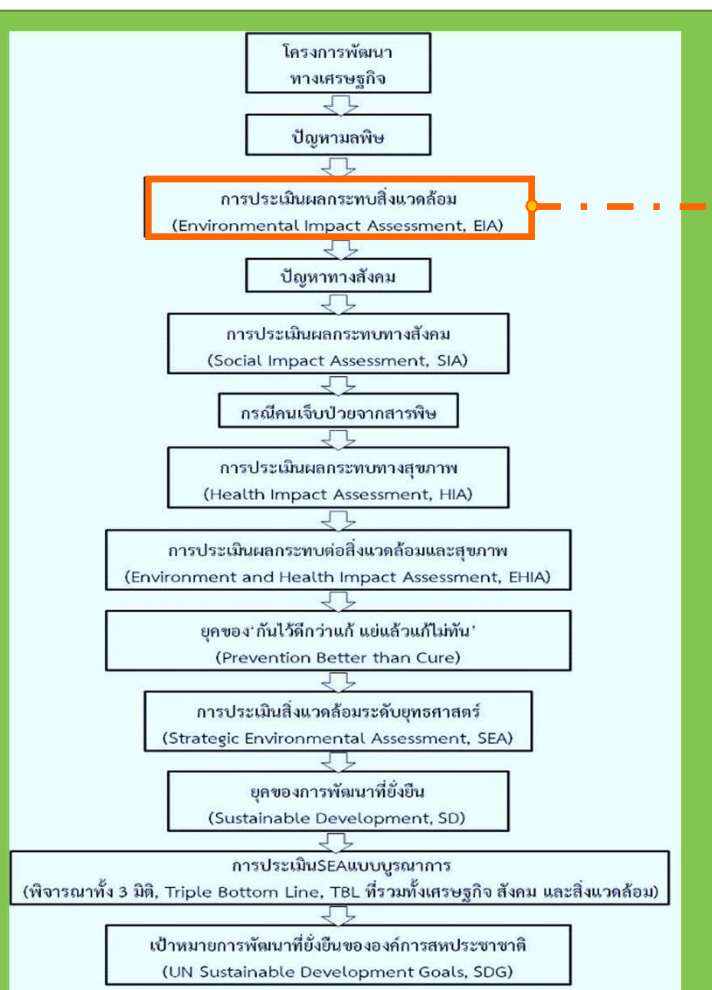
รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

ปัญหามลพิษ

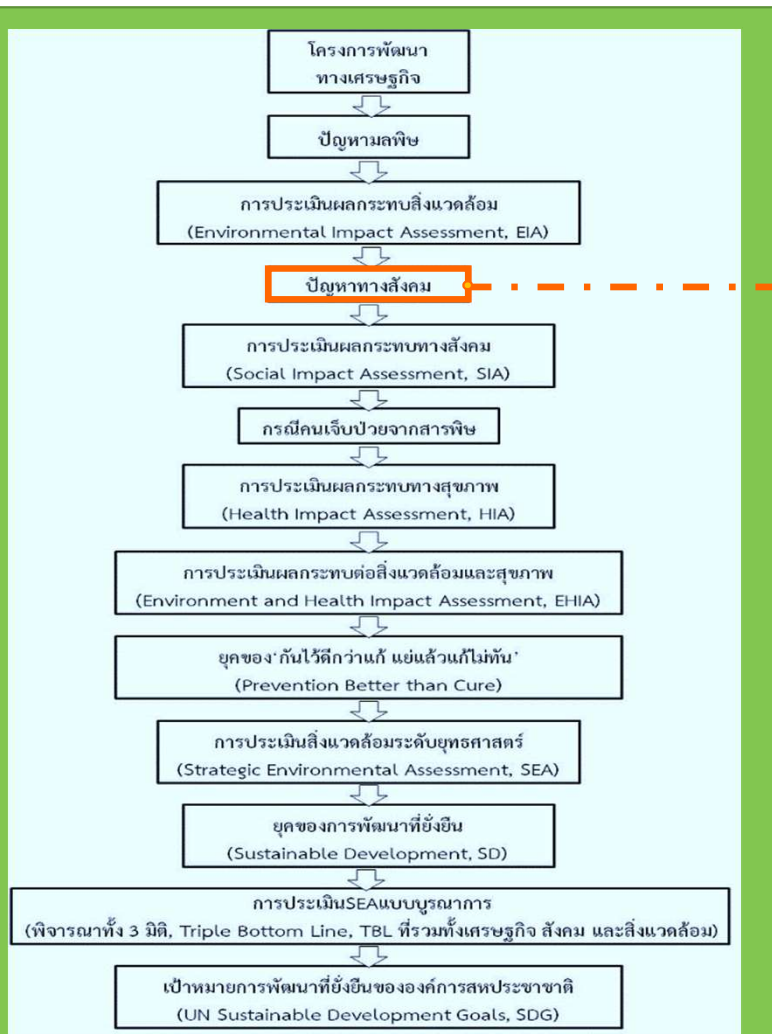
รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA)

รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

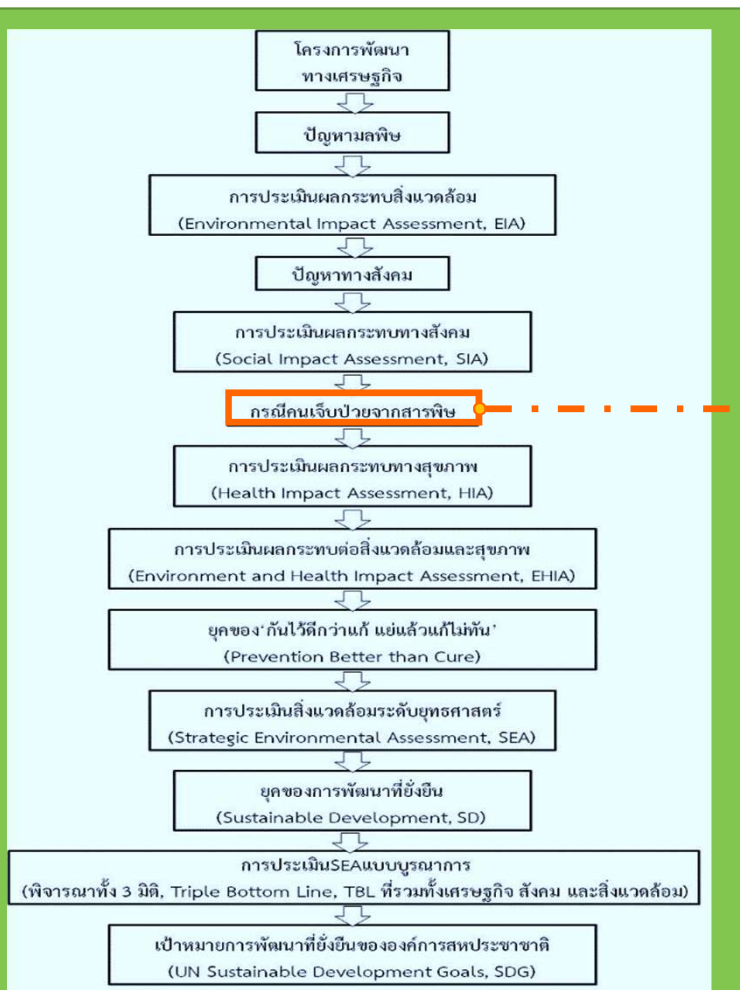
รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

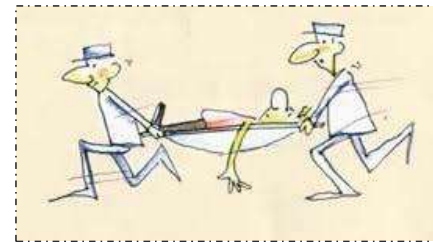
การประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment, SIA)

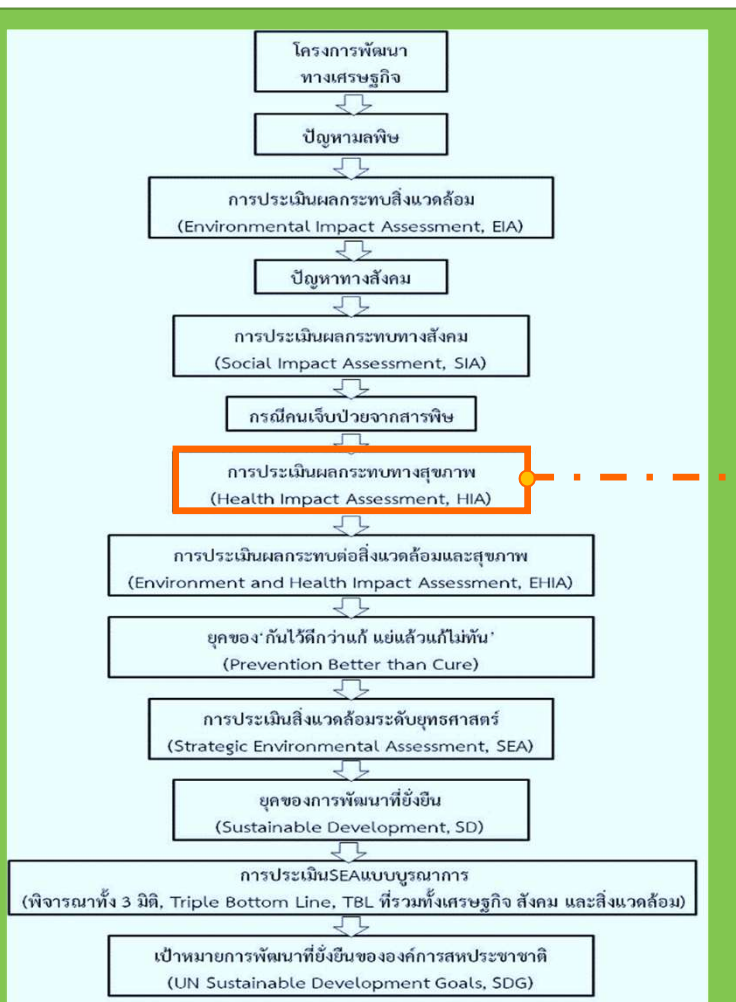
รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

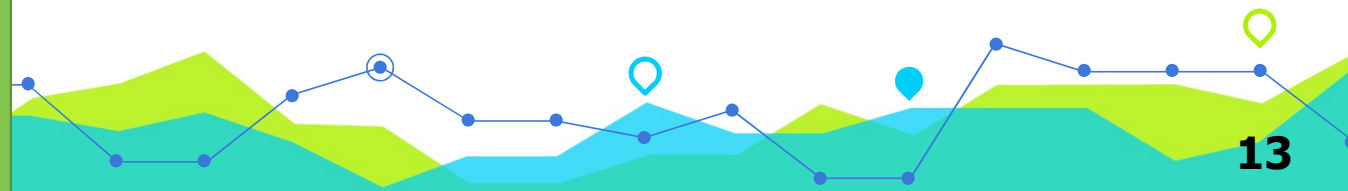
กรณีคนเจ็บป่วยจากสารพิษ

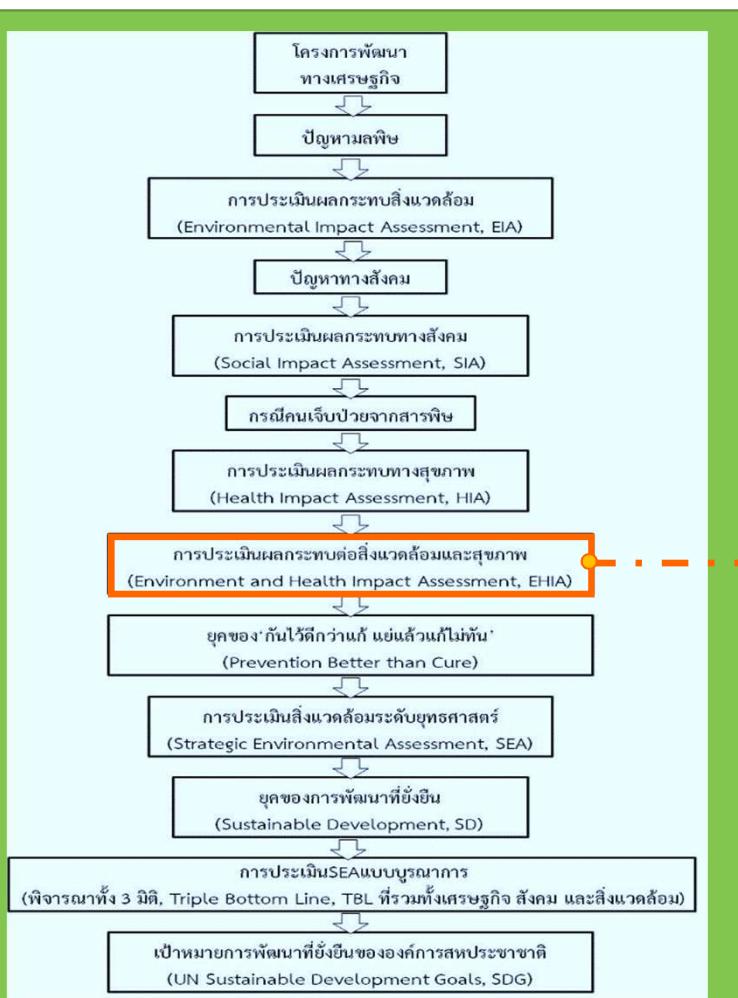
รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Health Impact Assessment, HIA)

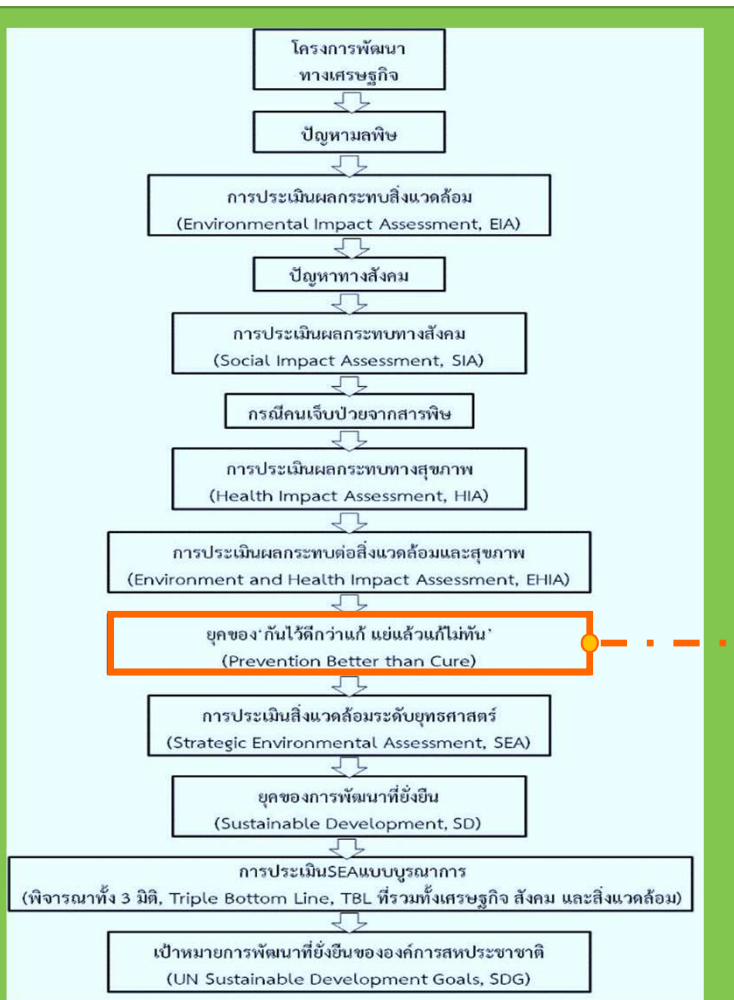
รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

**การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
(Environment and Health Impact Assessment, EHIA)**

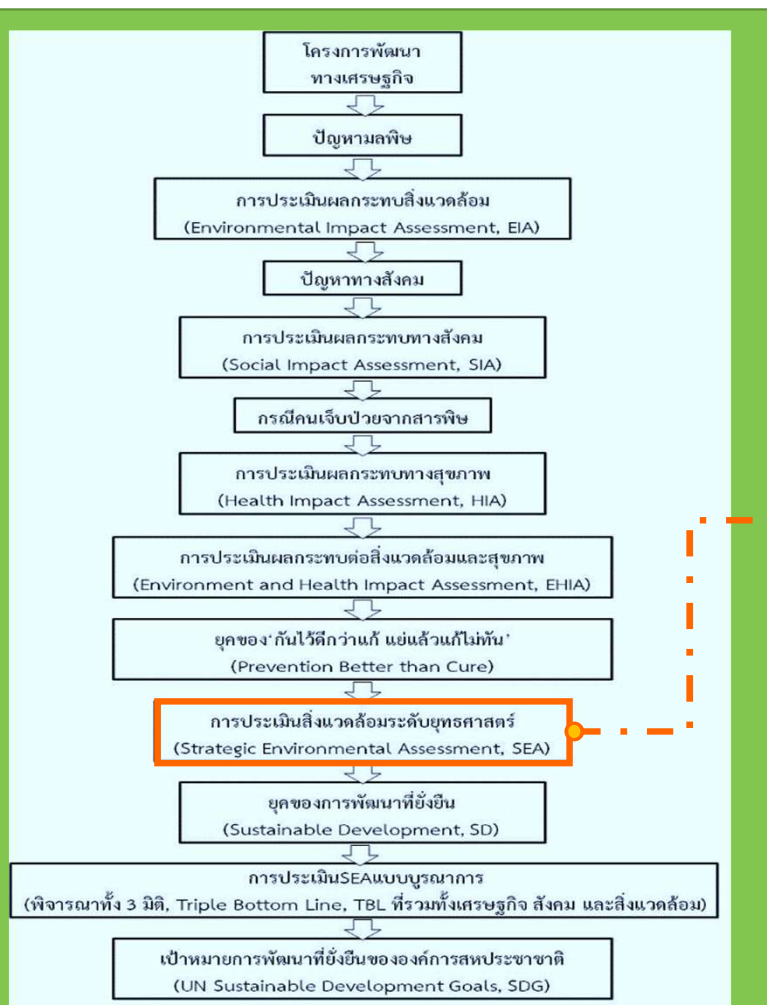

รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

ยุคของ "กันไว้ดีกว่าแก้ แย่แล้วแก้ไม่ทัน"
(Prevention Better than Cure)

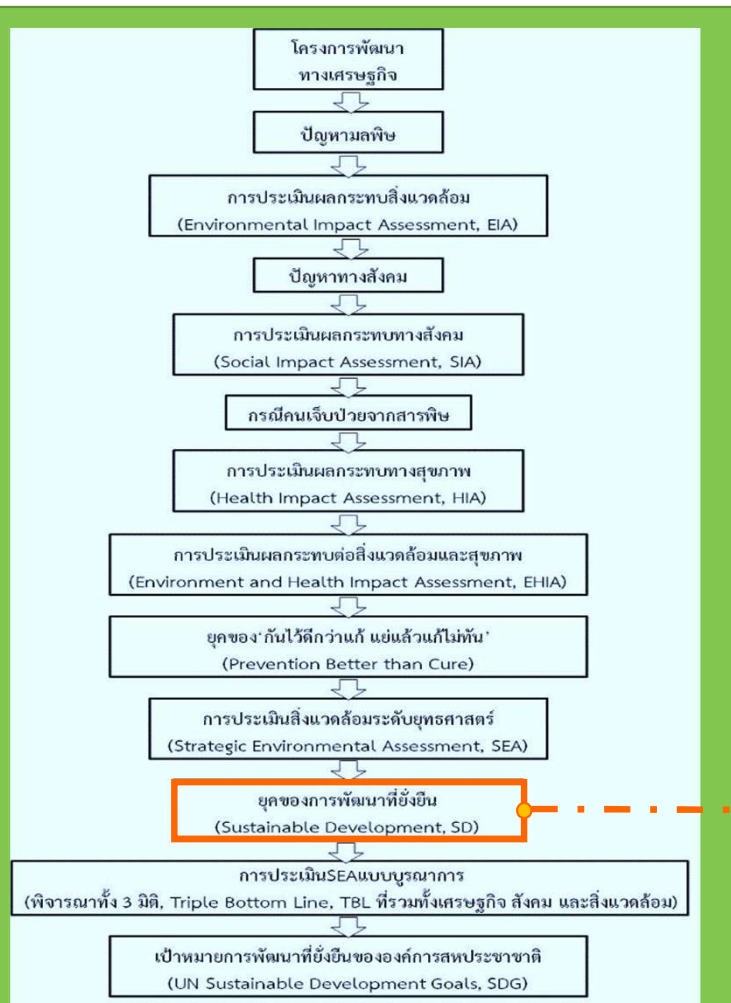
รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

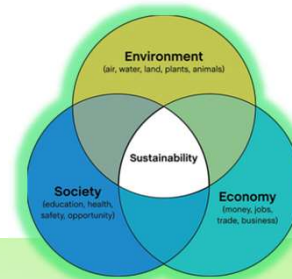
**การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
(Strategic Environmental Assessment, SEA)**

รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

**ยุคของการพัฒนาที่ยั่งยืน
(Sustainable Development, SD)**

รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

รูปที่ 2 กว่าจะมาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDG (ต่อ)

SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ
(UN Sustainable Development Goals, SDG)

“ความเข้าใจผิด คิดว่า ผู้เชี่ยวชาญ EIA คือ ผู้เชี่ยวชาญ SEA”

- คนละเรื่อง คนละระดับ
- รายละเอียด (เป็นรายการโครงการ EIA) vs. ภาพกว้าง SEA (P1, P2,P3)

❖ เห็นชัดด้วยคุณภาพรายงาน SEA ที่ผ่านมาของ “บาง” โครงการ
ที่ผู้เชี่ยวชาญ EIA ได้จัดทำ –อาจด้วยความเข้าใจผิด-

“เชี่ยวชาญคนละด้าน”

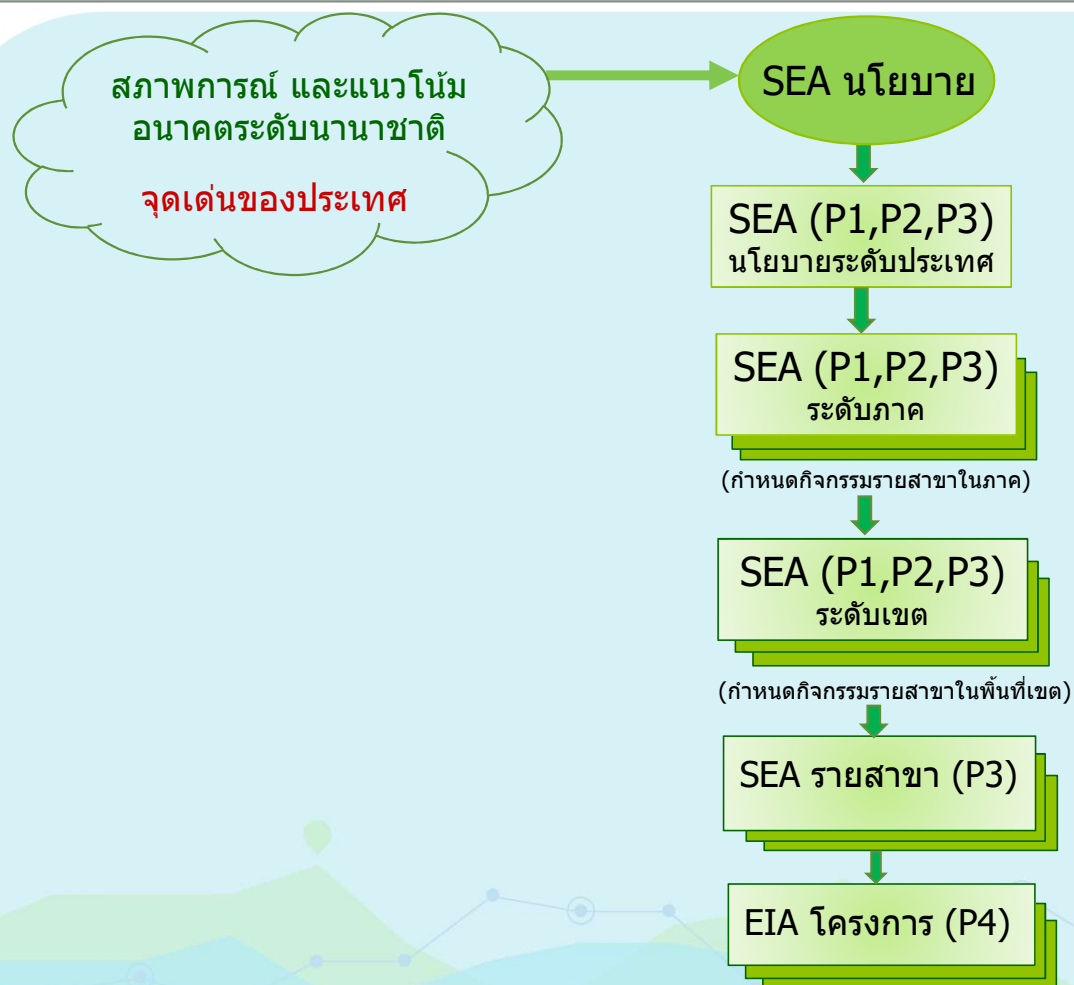
- BOD, COD, TOC, TDS; VOC; PM2.5; HM, HW; C/C
- Biodiversity, tiger territory, reefs, coastal erosion

- ROA, ROE, ROI, SROI, B/C, FIRR, EIRR, NPV, discount rate, amortisation

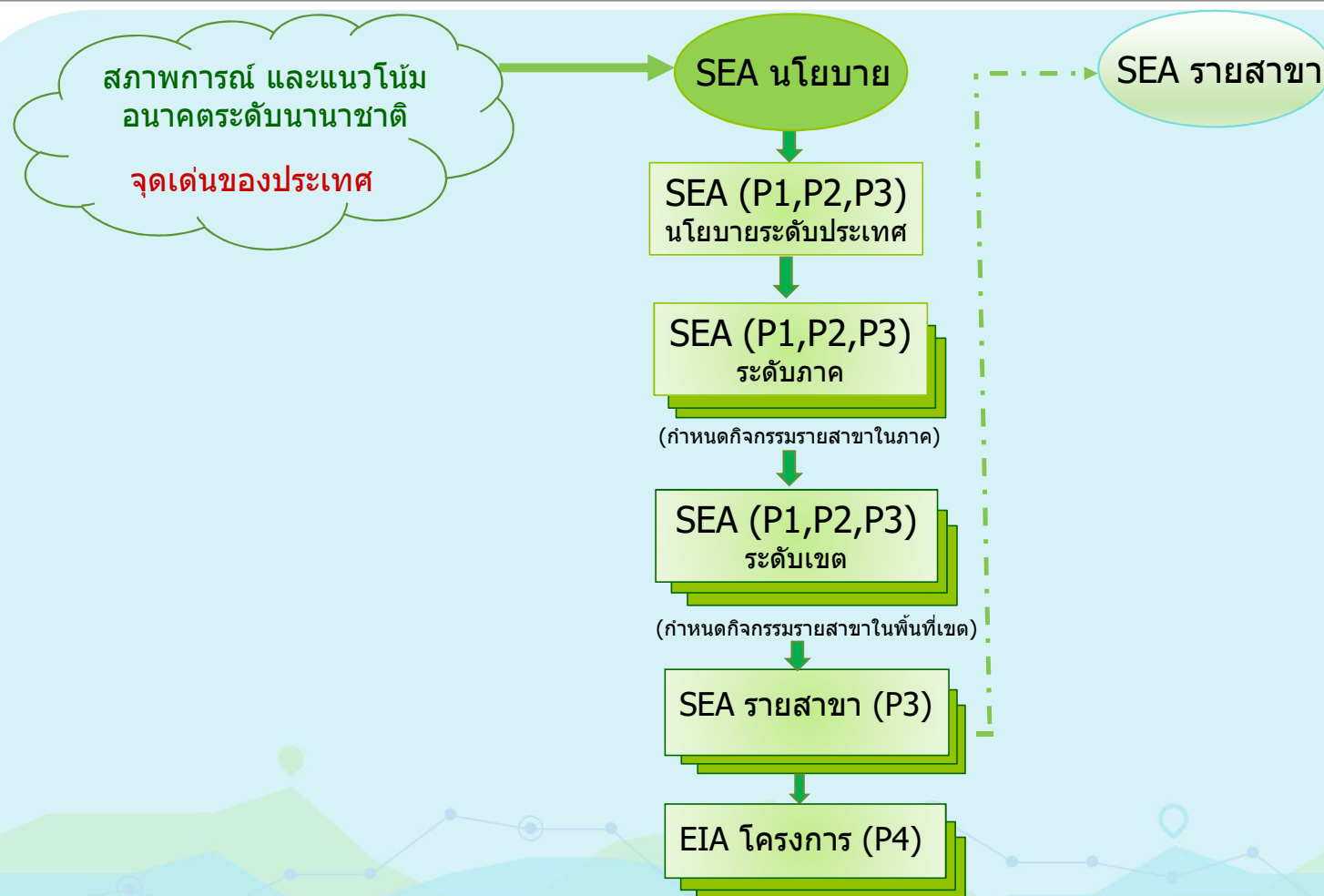
- สังคมศาสตร์ vs สังคมวิทยา
- Social Sciences vs Sociology
ควรเป็นวิทยาศาสตร์ (มากกว่าที่เป็นอยู่)

☆ อย่าลืม VUCA : volatility, uncertainty, complexity, ambiguity

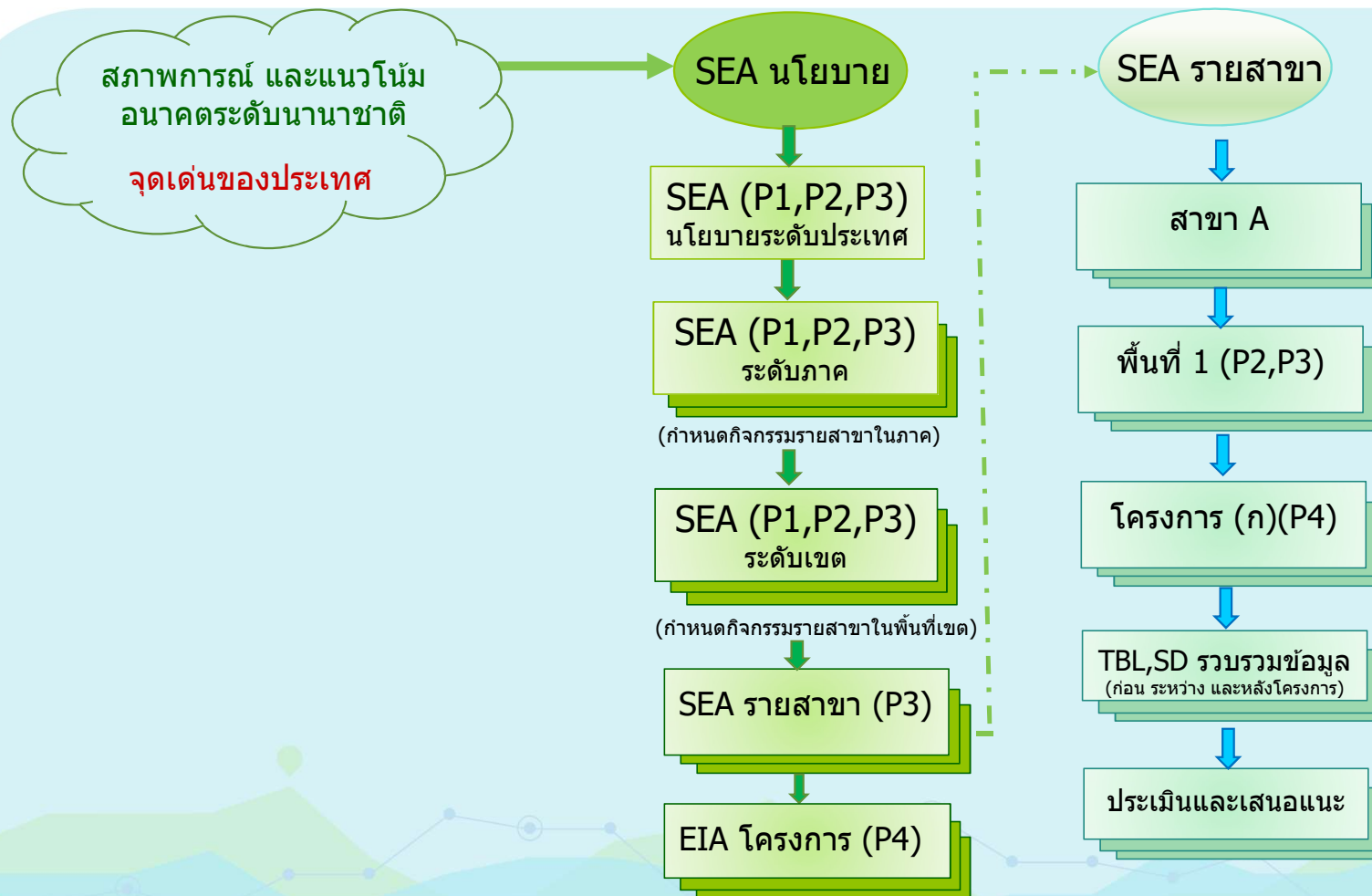
รูปที่ 3 แนวคิดของการทำ SEA ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และรายสาขาโดยบูรณาการกันและใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน, ธงชัย พรณสวัสดิ์ ต.ค. 2563

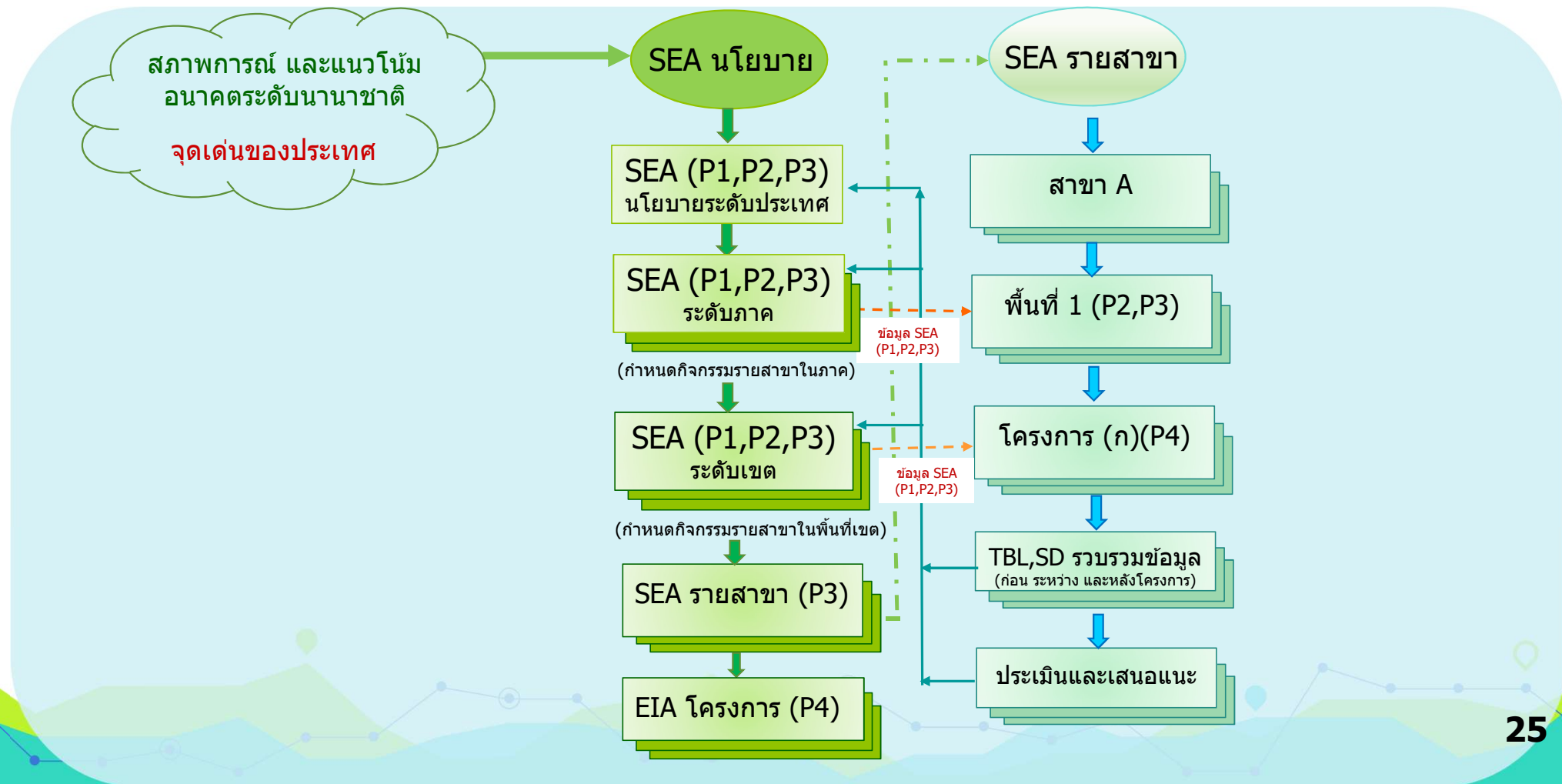
รูปที่ 3 แนวคิดของการทำ SEA ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และรายสาขาโดยบูรณาการกันและใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน, รัชชัย พรณสวัสดิ์ ต.ค. 2563 (ต่อ)

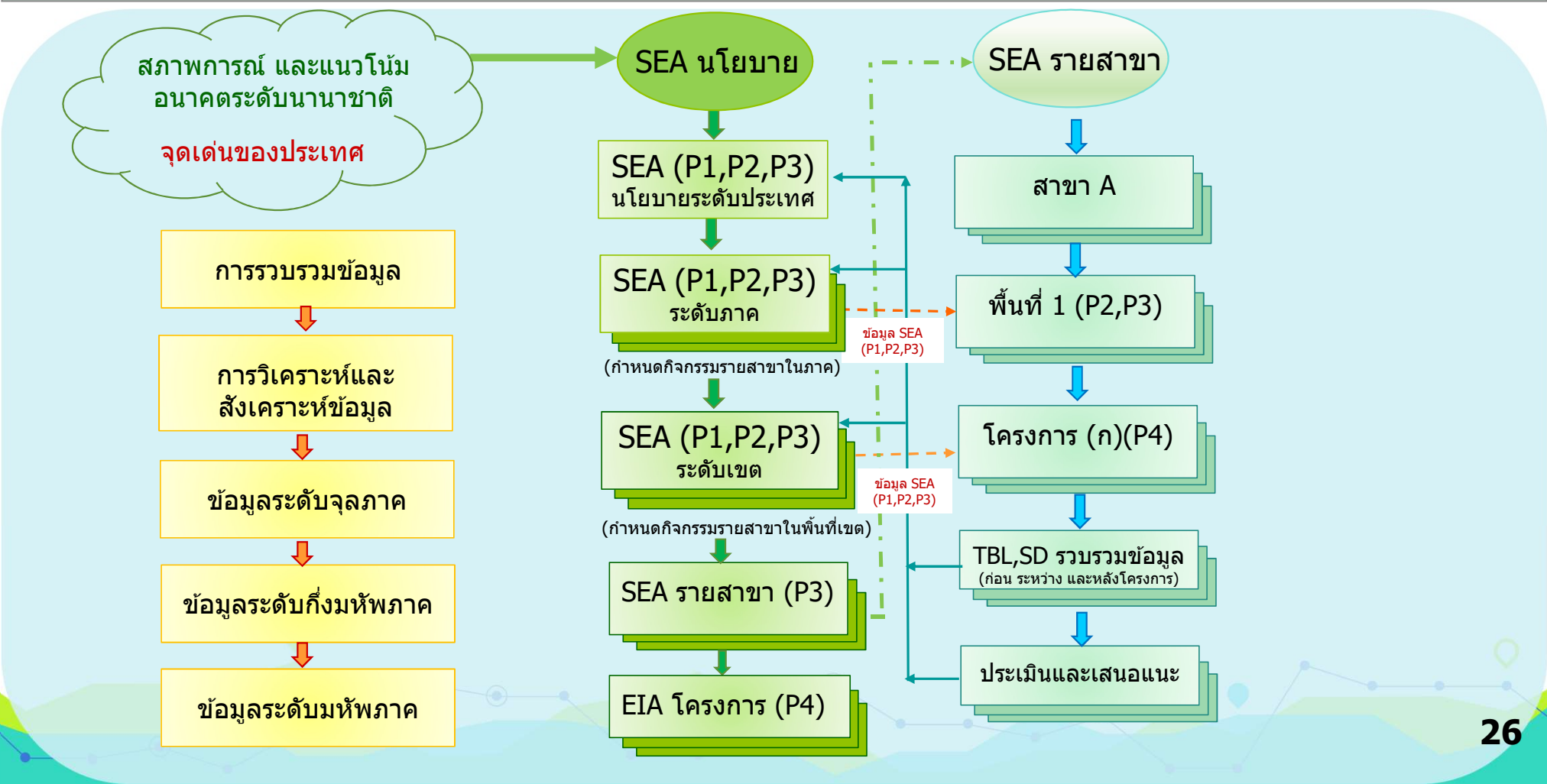
รูปที่ 3 แนวคิดของการทำ SEA ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และรายสาขาโดยบูรณาการกันและใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน, รัชชัย พรณสวัสดิ์ ต.ค. 2563 (ต่อ)

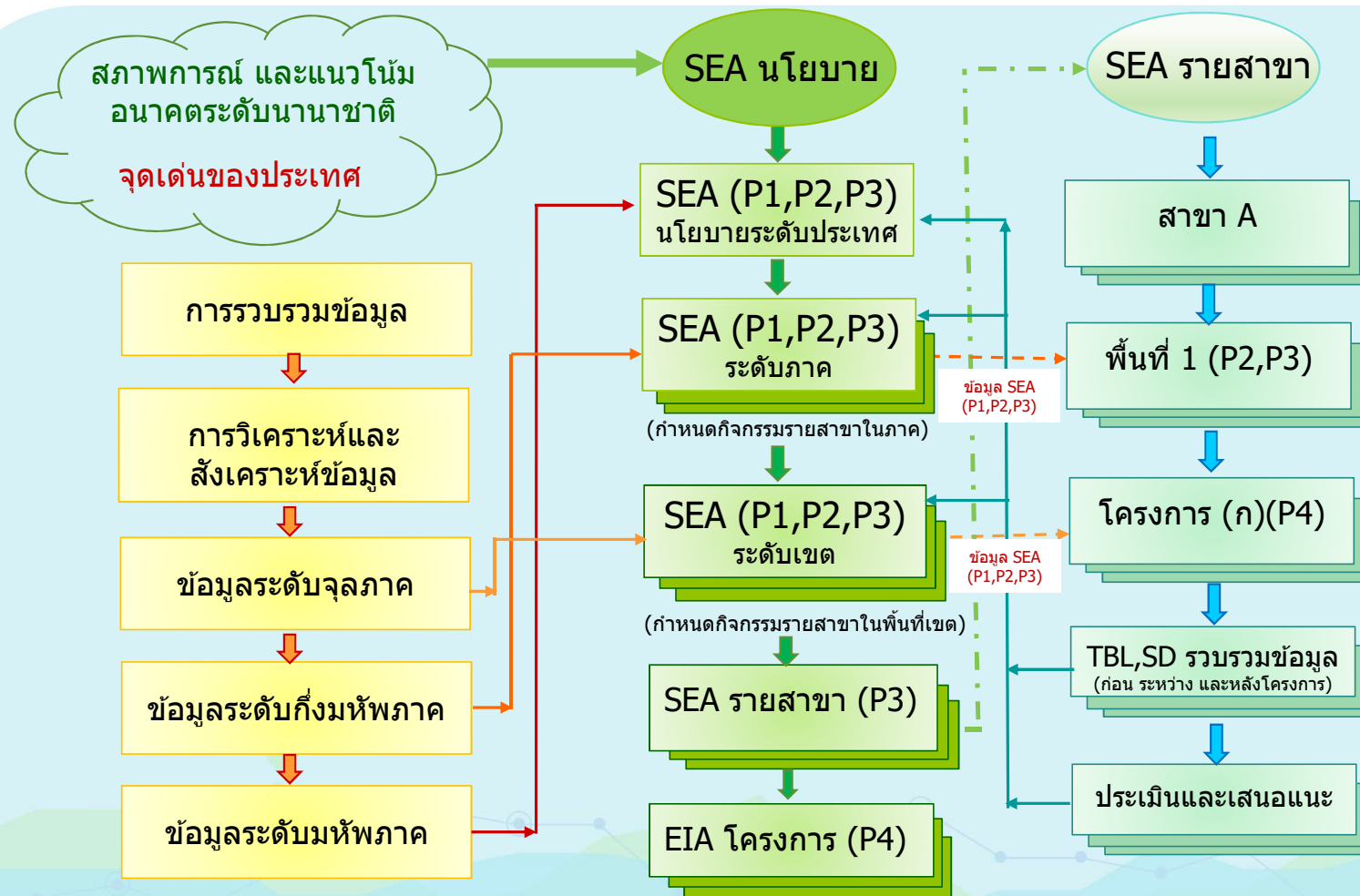
รูปที่ 3 แนวคิดของการทำ SEA ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และรายสาขาโดยบูรณาการกันและใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน, ธงชัย พรณสวัสดิ์ ต.ค. 2563 (ต่อ)

รูปที่ 3 แนวคิดของการทำ SEA ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และรายสาขาโดยบูรณาการกันและใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน, รัชชัย พรณสวัสดิ์ ต.ค. 2563 (ต่อ)

รูปที่ 3 แนวคิดของการทำ SEA ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และรายสาขาโดยบูรณาการกันและใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน, รัชชัย พรณสวัสดิ์ ต.ค. 2563 (ต่อ)

หมายเหตุ

- ๐ ณ ปัจจุบัน ให้ทำคู่ขนานกับ SEA ระดับนโยบาย P1, P2, P3
- ๐ ในอนาคต เมื่อ SEA ของพื้นที่ลงตัว การทำ SEA รายสาขาจะต้องทำตาม SEA ของพื้นที่
- ๐ SEA ของทั้งพื้นที่และรายสาขาไม่ใช่สิ่งถาวร แต่ต้องปรับไปตามสภาพและบริบทของพื้นที่ที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา

คำย่อศัพท์

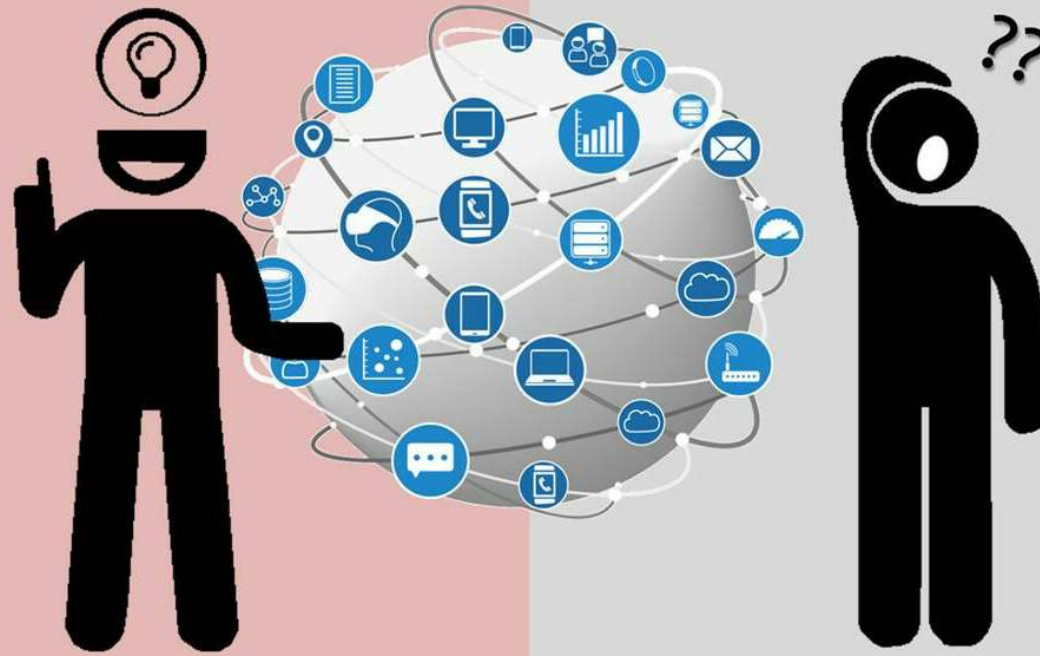
- TBL = Triple Bottom Line
- SD = Sustainable Development
- SIA = Social Impact Assessment

** ที่ทำอยู่ ณ ปัจจุบัน ขาดมิติ SIA อย่างมาก จึงยังไม่ SD

Big Data

Lots of Data

-รายงาน EIA

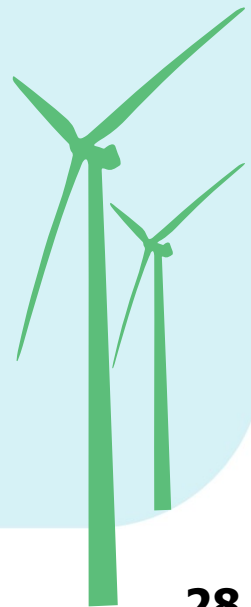
-รายงานประจำเดือน สง. สผ., กรอ., คพ., สธ., ขป., เจ้าท่า, อปท., กทม. ฯลฯ

-ที่ราชการออกตรวจเอง

- ฯลฯ

-Dirty Data

-Man, Money, Management

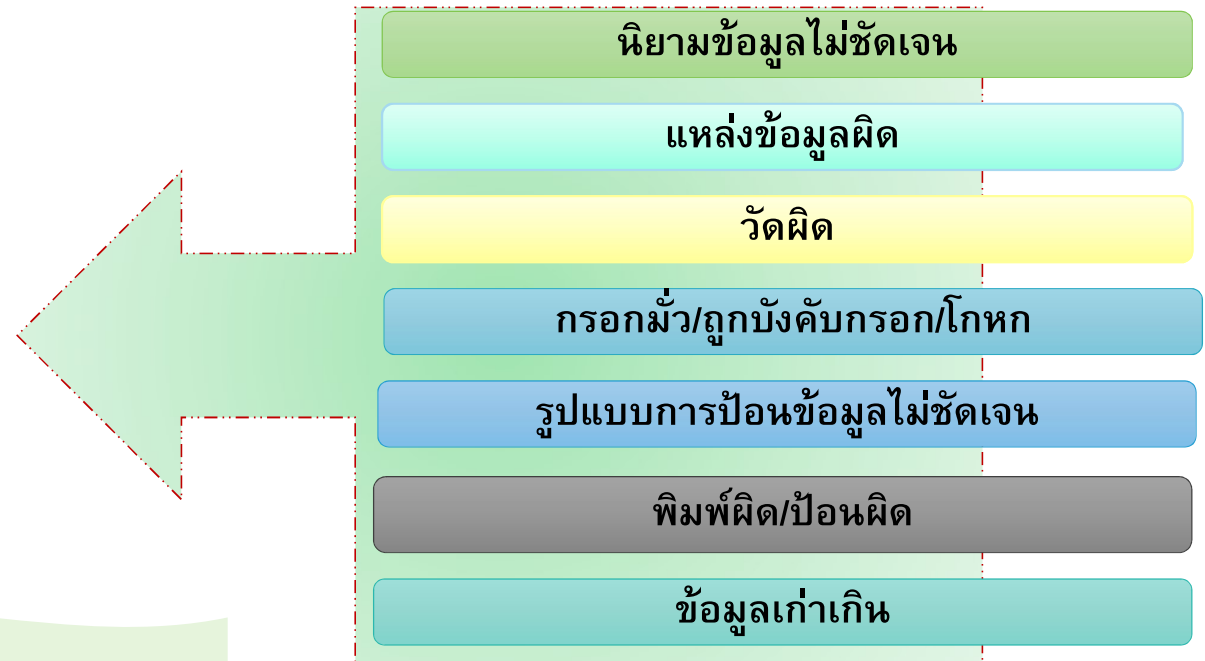
Dirty Data

Dirty Data คือ ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง...ทำให้

- ประมวลผลผิด
- ตัดสินใจผิด

VUCA

การทำ SEA ในไทยมีมา 20 ปีแล้ว ที่อำเภอพะเยา ก่อนเป็นจังหวัดพะเยา

Keywords ของ SEA

- 1) เป็น**เครื่องมือ** + ตันทาง : - **ช่วยตัดสินใจ**
- 2) มองไปใน**อนาคต**
- 3) หลักการการ**ป้องกันไว้ก่อน**
- 4) เพื่อพัฒนา**ยั่งยืน**
- 5) เป็น**เครื่องมือ**ช่วยในการวาง**นโยบาย/แผน**
- 6) บูรณาการ **3 ขา (TBL)** เข้ากับการทำแผน
- 7) อาจมีแนวทาง **SEA** สำหรับ**เฉพาะ**สาขา/พื้นที่ก็ได้
- 8) **ยืดหยุ่น** , **มีหลายวิธี** / รูปแบบ**ไม่ตายตัว** ; **เลือกใช้/ปรับได้**

Keywords ของ SEA (ต่อ)

- 9) สร้างการยอมรับ **ลดความขัดแย้ง / ลำช้า**
- 10) การมี**ส่วนร่วม** (อย่างมีความรู้, มีความหมาย)
- 11) **จิตภาคี** (ราชการ, วิชาการ, ประชาชน, เอกชน)
- 12) **ลดค่าใช้จ่าย**ในภาพรวม
- 13) **ประโยชน์ร่วม** เป้าหมายร่วม
- 14) ไม่เสร็จ : **There is No Finish Line.**
- 15) เป็นกระบวนการเรียนรู้ + **เรียนไปด้วยกัน**

ปัญหาของ SEA ไทย (2563)

- 1) **ขาดคนที่รู้/เข้าใจ SEA** ทุกภาคส่วน
- 2) **ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขา**
- 3) **ผอ.โครงการ SEA ต้องรู้ลึกกว้าง**
- 4) **ขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง**
- 5) **ไม่เป็นภาคบังคับ (ไม่ทำก็ได้)**
- 6) **ยังไม่รู้ว่าหน่วยงานตนเองต้องทำหรือไม่ ระดับใด**
- 7) **แนวทาง SEA (สศช.) ยังไม่บอก How To อย่างชัดเจน (ซึ่งไม่น่าเป็นไปได้)**
- 8) **ที่ทำอยู่(ทั้งไทย และต่างประเทศ) ส่วนใหญ่เป็น EIA ต่อยอด**
เน้นเพียงศักยภาพและขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม / NR

ปัญหาของ SEA ไทย (2563) (ต่อ)

- 9) ขาดความเข้าใจของ**ผู้บริหารประเทศ**ต่อความสำคัญและประโยชน์ของ SEA
- 10) เน้น**เศรษฐกิจ** มากกว่า SD
- 11) ขาด**งบประมาณ**
- 12) ขาด**แรงจูงใจ**
- 13) ขาด**ข้อมูล**, ไม่มีแหล่งรวบรวมข้อมูล , ไม่มี Big Data & AI
- 14) ขาด scenario ที่เป็น **"No Go" scenario**

KSF : ผู้บริหารประเทศต้องเปลี่ยน **วิธีคิด และต้อง **มองระยะยาวแบบ SD****

ห้องแถว vs รถไฟฟ้าสายสีส้ม vs SEA

1

เรามีมือใหม่ ลงทุนสร้าง
ห้องแถว 20 ห้อง ขาย

2

เราจ้างคนออกแบบ & รายละเอียด TOR
แล้วเปิดประมูลมี ผรม. มาซื้อแบบ 3 ราย

3

ก่อนเปิดซอง ผรม.
A บอกต้องมี 'สามัญวิศวกร' คุมงาน
คนออกแบบเห็นด้วย เราล้มประมูล

ทำ TOR ใหม่ ประมูลใหม่....เราทำได้ไหม

ห้องแถว vs รถไฟฟ้าสายสีส้ม vs SEA

1

รัฐบาล+รัฐจ้าง บทป. ออก TOR เปิดประมูล

รฟฟ. สายสีส้ม

รัฐบาล+รัฐออก TOR (ตาม บทป.) มีเฉพาะ
'ซองเงิน' มี ผรม. มาซื้อแบบ 5 ราย (A,B,C,D,E)

2

3

ผ่านมา 1 เดือนครึ่ง ผรม. A บอกงานอุโมงค์ลอดเจ้าพระยา...ยาก
ต้องให้คะแนนพิจารณาทางเทคนิคด้วย

รัฐบาล+รัฐ ประชุม ให้ บทป. อธิบาย...บอกยาก
จริง ควรให้คะแนนเทคนิค

4

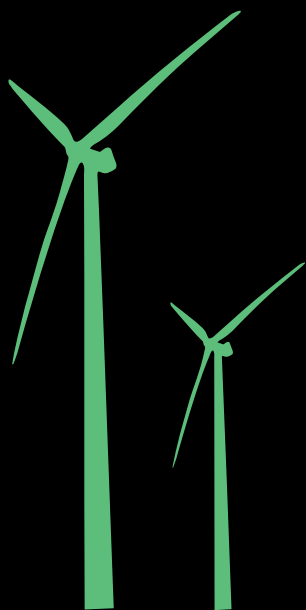
5

รัฐบาล+รัฐ เปลี่ยน TOR ... (ผู้แทน สงป. ทักท้วง) บริษัท ผรม.
B ประท้วง/อุทธรณ์/ฟ้องศาล

รัฐบาล+รัฐ ไม่รื้อคำสั่งศาล ยกเลิกประมูลจะออก TOR ใหม่
(เพิ่มหมวดเทคนิค) + ประมูลใหม่

6

รัฐบาล+รัฐ ทำได้ไหม

ห้องแถว vs รถไฟฟ้าสายสีส้ม vs SEA

ถ้า เรา กลายเป็น รัฐบาล+รัฐ
เราจะทำอะไร?.... TOR ไม่สมบูรณ์ (เหมือนกัน)

ผลกระทบ ต่างกันราวฟ้ากับดิน

ห้องแถว vs รถไฟฟ้าสายสีส้ม vs SEA

30 Years

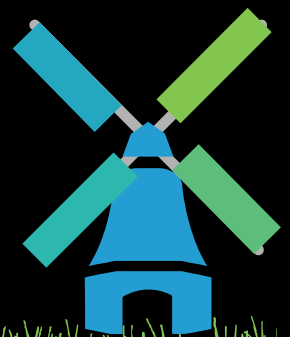
ถ้า **เรา** ทำห้องแถวขายมา 30 ปีแล้ว....

ชำนาญ **TOR** จะผิดเช่นนี้ไหม

มีลูกน้องชำนาญงานหลายคน

ถ้า **เรา** เป็นมือใหม่ **เรา** จะทำอะไร ?

- หาญาติที่รู้เรื่องมาช่วย ?
- จ้างวิศวกร (ที่ปรึกษา) มาให้คำแนะนำส่วนตัว ดูแลคนออกแบบห้องแถวอีกชั้น
- บทป. ราคา ? ความรอบรู้ธุรกิจ & ทำเล ?

ห้องแถว vs รถไฟฟ้าสายสีส้ม vs SEA

หน่วยงานรัฐ: มือใหม่ หรือ ผู้ชำนาญการ SEA

หน่วยงานรัฐ (สภาพัฒน์?) ทำ SEA (P1, P2, P3)

หน่วยงานรัฐ (นโยบาย) นี้ **ควรทำอย่างไร**

- ทำเอง vs จ้าง บทป. ทำ SEA
- P1? P2? P3? Area ? Section ?

ข้อคิด

ทำเหมือนเดิม
จะให้มีการเปลี่ยนแปลง
ย่อมเป็นไปไม่ได้

อย่ามองปัญหาและ
ขีดจำกัดปัจจุบัน
ที่ทำให้ทำงานไม่ได้

ต้องมองอนาคต และ
แก้กฎ เพิ่มคน เพิ่มงบ ฯลฯ
เพื่อให้สิ่งที่ควรต้องทำนั้น
สามารถทำได้

การใช้ SEA

มุ่งหวังแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ของ 'โครงการ'

การตั้งกรรมการสมานฉันท์เพื่อการปรองดอง

.....

ยาก....ควรป้องกันก่อนแต่แรก

คานงัด (SEA) Leverage

- 1 **กรม. & นักการเมือง** ต้องเข้าใจก่อน
- 2 **Man Money Management (+Materials)**
- 3 **องค์กร SEA** (Think Tank)

KSF : - เวลา ! เวลา ! เวลา !

องค์กร SEA (Think Tank)

- 1 หลักการบริหาร **อริยสัจ 4**
- 2 มอง**อนาคต & โลกาภิวัตน์**
- 3 มอง**ภาพรวม & บุรณการ**
- 4 มอง **P1+P2** เป็นหลัก
- 5 จัดหาจัดทำ **Big Data**
- 6 วิธีการ : - **Policy Lab**
- 7 แนวคิดพื้นฐาน :- **TBL + Technology**
- 8 ความเสมอภาค:- **Vertical+Horizontal**
(คนมีมากกว่าจ่ายมากกว่า + คนมีเท่ากันจ่ายเท่ากัน)
- 9 จตุภาคี + จันทามติ (ไม่ใช่ประชามติ)
- 10 ไม่แข็งตึงตายตัว :- **PDCA**

SEA expert ?

- ณ ปัจจุบัน เข้าใจว่า ยังไม่มี
- ทุกคนกำลังเรียนรู้
- จตุภาคีควรต้องเรียนรู้ร่วมกัน
- พัฒนาให้หน่วยงานรัฐเป็น SEA expert

Suggested Organization for SEA Think Tank

1

IPPD (Institute of Public Policy and Development)

สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา

2

TDRI (Thailand Development Research Institute)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

3

TFF (Thailand Future Foundation)

สถาบันอนาคตไทยศึกษา

KSF - M M M & Materials

- เวลา! เวลา! เวลา!

- ภาพกว้าง/นโยบาย (ไม่ใช่โครงการ)

T. Panswad, Mar 2021

"ข้อเสนอแนะแก่องค์กรราชการ(อรก.)"

☆ทำให้ อรก.เป็นผชช.SEA โดย...

- จ้างผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคล มาช่วยงานอรก.
- แบบจ้างผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศมาเฉพาะกิจ
- จ้างเป็นรายปี/รายเดือน ฯลฯ
- จ้างผู้เชี่ยวชาญหลากหลาย ตามสาขา
- ผู้เชี่ยวชาญ (ลูกจ้างอรก.)หา 2°data และเก็บข้อมูล 1° data

แยกตามประเภทงาน & วิเคราะห์เบื้องต้น

- อรก.บูรณาการ+วิเคราะห์ภาพรวม
- อรก.พัฒนาเป็น P1, P2, P3
- สุดท้าย อรก.เป็นผู้เชี่ยวชาญ SEA !

อุปสรรคใหญ่ขององค์กร SEA

- ไม่มี authority ในการ implement
- หน่วยงาน implement เน้นทำภารกิจของตัวเอง
- งานเอา SEA ไปใช้ จึงล่าช้า หรือไม่สำเร็จผล

.....

KSF : - หน่วยเหนือต้องเข้าใจ&เอาไปใช้
- มีพรบ.โดยเฉพาะ ใช้บังคับ

T. Panswad, Mar 2021

QR code แบบแสดงความเห็นต่อการระบบ SEA

Thank You